

Ideology in the Visions of Northeast High School อุดมการณ์ในวิสัยทัศน์โรงเรียนมัธยมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

Bhuriwat Arthamracha

Thinnawat Sroikudrua*

ภูริวัฒน์ อารธรรมระชะ

ทินวัฒน์ สร้อยกุดเรือ

Faculty of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University, Thailand

Corresponding author*
e-mail: thinsr@kku.ac.th

Received 16-03-2021

Revised 02-11-2021

Accepted 03-01-2022

Abstract

This article aims to study the ideology in the visions of Northeast high schools. The samples were collected from the visions of Northeast high schools, using a specific selection method of 68 schools, one school per vision, for a total of 68 visions, using critical discourse analysis. The results of the study discovered strategies for choosing the vocabulary, which revealed a series of ideas that convey the five ideologies in the vision, are 1) academic excellence, 2) standardization, 3) being a desirable student of society, 4) sufficiency, and 5) Thainess. This ideology directs teachers to follow the policy of student development, and students to follow the policy of personal development, in order to meet the characteristics of society and the nation. Social and cultural practices that affect the production of texts include social progress, science, and technology, the changing trend of the world in the 21st century, the introduction of the sufficiency economy philosophy to national development, and the problem of moral, ethical, and Thainess values.

Keywords: ideology, vision, critical discourse analysis

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอุดมการณ์ในวิสัยทัศน์โรงเรียนมัธยมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยเก็บกลุ่มตัวอย่างจากวิสัยทัศน์โรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง จำนวน 68 โรงเรียน โรงเรียนละ 1 วิสัยทัศน์ รวม 68 วิสัยทัศน์ โดยใช้แนวทางวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ ผลการศึกษา พบกลวิธีการเลือกใช้คำศัพท์ ซึ่งเผยให้เห็นชุดความคิดที่สื่ออุดมการณ์ในวิสัยทัศน์ 5 อุดมการณ์ คือ 1) ความเป็นเลิศทางวิชาการ 2) ความเป็นมาตรฐาน 3) การเป็นนักเรียนที่พึงประสงค์ของสังคม 4) ความพอเพียง 5) ความเป็นไทย อุดมการณ์ดังกล่าวสะท้อนให้ ครู ได้ปฏิบัติตามนโยบายในการพัฒนานักเรียน และนักเรียนได้ปฏิบัติตามนโยบายในการพัฒนาตนเอง เพื่อให้มีคุณลักษณะตรงตามความต้องการของสังคมและประเทศชาติ วิถีปฏิบัติทางสังคมและวัฒนธรรมที่มีผลต่อการผลิตตัวบท ได้แก่ ความเจริญทางด้านสังคม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 การน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การพัฒนาประเทศ และสภาพปัญหาในสังคมไทยด้านคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมความเป็นไทย

คำสำคัญ: อุดมการณ์ วิสัยทัศน์ วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์

บทนำ

โรงเรียนเป็นสถาบันทางสังคมที่ได้รับมอบหมายให้มีหน้าที่สร้างและพัฒนาคนให้เป็น มนุษย์ที่ดี มีคุณภาพ มีจิตใจเมตตา กรุณา รักและเอื้ออาทรต่อเพื่อนมนุษย์ ตลอดจนมีความคิดที่จะสรรค์สร้างสิ่งที่ดีงามให้เกิดขึ้นในสังคม สามารถพึ่งตนเองและเป็นที่พึ่งให้แก่เพื่อนมนุษย์ด้วยกัน หากเยาวชนได้รับการพัฒนาคุณภาพจากโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพจะทำให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีมาตรฐานและสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

ภารกิจของโรงเรียน คือ การพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถ โดยส่งเสริมให้แต่ละบุคคลพัฒนาไปสู่ศักยภาพสูงสุดของตนตามความเชื่อที่ว่าผู้เรียนทุกคน มีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดไม่ว่าโรงเรียนรัฐบาลหรือเอกชนต่างก็ต้องสนองรับนโยบายชาติ อาทิ แผนการศึกษาแห่งชาติ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เพื่อให้การบริหารจัดการ ตลอดจนกระบวนการเรียนการสอนเป็นไปในทิศทางเดียวกัน โรงเรียนจึงกำหนดนโยบาย แนวทางการปฏิบัติงาน อย่างมีแบบแผนอันจะนำพาโรงเรียนไปสู่ความสำเร็จมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุดตามที่โรงเรียนได้กำหนด หรือตั้งเป้าหมายเอาไว้ ซึ่งปรากฏออกมาในรูปของวิสัยทัศน์โรงเรียน

วิสัยทัศน์โรงเรียนมัธยมศึกษาถือเป็นวาทกรรมหนึ่งที่รัฐโดยโรงเรียนซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐเป็นผู้ผลิตขึ้นเพื่อถ่ายทอดอุดมการณ์หรือความคิดต่าง ๆ ไปยังผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง คือครูและนักเรียน โรงเรียนในฐานะสถาบันที่มีอำนาจทางสังคมเป็นผู้ผลิตและกำหนดวาทกรรมวิสัยทัศน์ของโรงเรียนโดยกำหนดนโยบาย วางแผนการปฏิบัติงานสู่แนวทางการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่ตรงตามความต้องการของรัฐผ่านการอบรมและพัฒนาจากครูในโรงเรียน วิสัยทัศน์ของโรงเรียนจึงมาจากกฎหมายแม่บท และนโยบายสำคัญของรัฐ และย่อมสะท้อนความคิด ความเชื่อ ความมุ่งหมายของรัฐ ที่มีต่อระบบการศึกษาชาติในฐานะที่เป็นกลไกสำคัญในการสร้างกำลังคนให้มีคุณลักษณะที่ตรงตามความต้องการของรัฐ วิสัยทัศน์โรงเรียนมัธยมศึกษายังเป็นช่องทางในการสนับสนุนต่อการดำเนินการเกี่ยวกับระบบการศึกษาด้วยในการพัฒนาคนเพื่อให้พลเมืองในประเทศ ให้เห็นพ้องกับแนวทางของรัฐอันจะเกิดประโยชน์โดยตรงต่อการดำเนินงานของรัฐในแง่มุมต่าง ๆ

ข้อความวิสัยทัศน์มีการใช้ภาษาที่สละสลวย มุ่งโน้มน้าวให้ผู้รับสาร มีความเชื่อมั่นต่อการบริหารจัดการของโรงเรียน ว่า จะนำพาโรงเรียนให้เกิดการพัฒนาในด้านต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ นำไปสู่การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่ตรงตามกับความต้องการของสังคม วิสัยทัศน์โรงเรียนในงานวิจัยนี้ คือ “ตัวบท” ตามความหมายของแฟร์คลาฟ อธิบายว่า ตัวบทเป็นองค์ประกอบหนึ่งของเหตุการณ์ทาง สังคมที่มีผลทางอุดมการณ์ (Ideology) และทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง (Fairclough, 2003, as cited in Phanphothong, 2013 : 56) สอดคล้องกับแนวคิดของนักภาษาศาสตร์เชื่อว่าอุดมการณ์จะถ่ายทอดผ่านภาษาที่สะท้อนชุดความคิดของคนในสังคมใดสังคมหนึ่ง ที่ยึดถือปฏิบัติและเป็นสิ่งที่สามารถเอื้อประโยชน์ต่อคนบางกลุ่ม ภาษากับสังคมมีความสัมพันธ์กัน มนุษย์ไม่ได้ใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารเพียงอย่างเดียว แต่ใช้ภาษาเพื่อวัตถุประสงค์อย่างอื่นด้วย ฟาน ไดจ์ (Van Dijk) เสนอว่าอุดมการณ์ คือระบบความคิดความเชื่อของ คนกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม (Van Dijk, 1998, as cited in Phanphothong, 2013 : 15)

โรงเรียนมัธยมศึกษา เป็นสถานศึกษาที่จัดการศึกษาตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 ซึ่งดำเนินการจัดการเรียนการสอนพัฒนาผู้เรียนให้มีความพร้อมเพื่อการศึกษาต่อ และการประกอบอาชีพในอนาคต ซึ่งกระจายอยู่ในพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วทั้งประเทศไทย อีกทั้งโรงเรียนมัศึกษามีความเข้มข้นในการจัดการศึกษาและอัตราการแข่งขันของนักเรียนในการสอบเพื่อเข้าไปศึกษาต่อสูง จนเกิดปัญหาการแย่งที่นั่งเพื่อเข้าไปศึกษาต่อในโรงเรียนมัธยมศึกษา

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์วิสัยทัศน์ในมิติของวาทกรรมอย่างชัดเจนเพียงเรื่องเดียว คืองานวิจัยเรื่อง ภาษาและอุดมการณ์ในวิสัยทัศน์เทศบาลภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (Phalan, 2018) นอกจากนั้นเป็นการศึกษาวิสัยทัศน์ในมิติด้านการบริหารเท่านั้น

งานวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาอุดมการณ์ที่แฝงอยู่ในวิสัยทัศน์โรงเรียนโดยวิเคราะห์อุดมการณ์ที่สื่อผ่านกลวิธีทางภาษาในวิสัยทัศน์ซึ่งสะท้อนให้เห็นชุดความคิดที่เป็นรากฐานในการพัฒนาการศึกษาตลอดจนการพัฒนาคนตามเป้าหมายของการจัดการศึกษา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษากลวิธีทางภาษาในการประกอบสร้างอุดมการณ์ในวิสัยทัศน์โรงเรียนมัธยมศึกษาอันจะเผยให้เห็นถึงอำนาจบางประการที่แฝงมาในวิสัยทัศน์โรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดการวิเคราะห์วาทกรรมเชิงวิพากษ์

วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ตามแนวคิดของ Fairclough (1995 : 23) นักภาษาศาสตร์คนสำคัญที่สร้างทฤษฎีวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ ได้อธิบายว่า การพัฒนาการวิเคราะห์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของภาษา พลัง และอุดมการณ์ เรียกรวมกันว่า “วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ (CDA)” ต้องอาศัยการวิเคราะห์ทั้งรูปภาษาและบริบททางสังคม โดยแบ่งมิติการวิเคราะห์ออกเป็น 3 มิติ ได้แก่ ตัวบท (Text) วิถีปฏิบัติทางวาทกรรม (Discourse practice) และวิถีปฏิบัติทางสังคมวัฒนธรรม (Sociocultural practice) ซึ่ง Fairclough (1995 : 59) ได้เสนอกรอบการวิเคราะห์เพื่อหาความสัมพันธ์ของภาษากับบริบททางสังคม ดังนี้

- 1) ตัวบท (Text) หมายถึง วัจนภาษาและสิ่งต่าง ๆ ที่สื่อความหมายไม่ว่าจะเป็นภาพ ขนาดตัวอักษร ตำแหน่งข้อความ ฯลฯ
 - 2) วิถีปฏิบัติทางวาทกรรม (Discourse practice) หมายถึง วิธีที่ตัวบทถูกผลิตและเผยแพร่ออกไป รวมทั้งการตีความตัวบทจากผู้รับสาร
 - 3) วิถีปฏิบัติทางสังคมวัฒนธรรม (Sociocultural practice) หมายถึง สถานการณ์ สถาบันและสังคมที่แวดล้อมและสัมพันธ์กับตัวบท รวมถึงการผลิตและการบริโภคตัวบท
- ดังนั้นการวิเคราะห์ทั้ง 3 มิติ จึงไม่สามารถแยกขาดออกจากกันได้มีส่วนเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกัน ดังภาพที่แสดงความสัมพันธ์

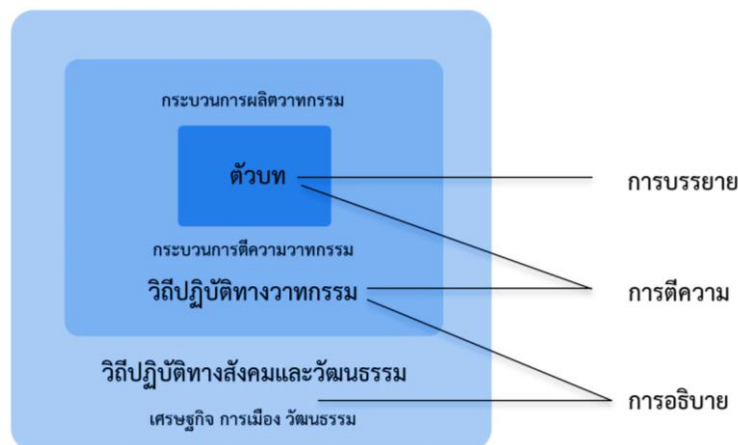

Figure 1 กรอบ 3 มิติของ แฟร์เคลาฟี่

(Source: Fairclough, 1995)

จากภาพข้างต้นแสดงให้เห็นว่ามิติที่ 1 ตัวบท (Text) ประกอบด้วยวัจนภาษาและสิ่งต่าง ๆ ที่สื่อความหมายรวมทั้งภาพ ขนาดตัวอักษร ตำแหน่งของข้อความ เป็นต้น มิติที่ 2 วิถีปฏิบัติทางวาทกรรม (Discourse Practice) วิธีที่ตัวบทถูกผลิตขึ้นและเผยแพร่ออกไป รวมทั้งการตีความ ตัวบทจากผู้รับสาร และมิติที่ 3 วิถีปฏิบัติทางสังคมวัฒนธรรม (Sociocultural practice) ประกอบด้วยสถานการณ์ สถาบัน และสังคมซึ่งแวดล้อมวาทกรรมนั้น ทั้งนี้ตัวบทจะถูกล้อมอยู่ในวิถีปฏิบัติทางวาทกรรมและวิถีปฏิบัติทางสังคมวัฒนธรรม ดังนั้นสังคมและวัฒนธรรมจึงเป็นเหตุส่งผลและเกี่ยวข้องต่อภาษาโดยผ่านทางวาทกรรม

2. แนวคิดอุดมการณ์

ฟาน ไดก์ (Van Dijk, 1995) ได้ให้ความหมายของอุดมการณ์ไว้ว่า อุดมการณ์ ถูกกำหนดไว้ให้เป็นระบบพื้นฐานของการรับรู้ทางสังคมระหว่างสมาชิกในสังคม นอกจากหน้าที่ทางสังคมในการรักษาผลประโยชน์ของกลุ่มแล้ว อุดมการณ์ยังทำหน้าที่ในการจัดระเบียบภาพแทนทางสังคม (ทัศนคติ ความรู้) ของกลุ่ม และอุดมการณ์ยังควบคุมการปฏิบัติทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับสมาชิกในสังคม รวมถึงคำพูดหรือข้อความของสมาชิกในสังคมด้วย

ฟาน ไดจ์ (Van Dijk, 2004, as cited in Sukvisit, 2011 : 12) กล่าวว่า อุดมการณ์เป็นสิ่งที่กำหนดว่าบุคคลใดเป็นสมาชิกของกลุ่ม และควบคุมวิธีการในการปฏิสัมพันธ์กันระหว่างสมาชิกในกลุ่มตลอดจนการแสดงออกของสมาชิกในสังคมที่มีอุดมการณ์ร่วมกัน

แฟร์คลาฟฟ์ (Fairclough, 1992 as cited in Sukvisit, 2011 : 25) เห็นว่าอุดมการณ์เป็นสิ่งที่สร้างและให้ความหมายแก่สิ่งต่าง ๆ ทั้งที่เป็นกายภาพความสัมพันธ์ทางสังคมและอัตลักษณ์ กล่าวคือในกระบวนการสร้างและตีความวาทกรรมนั้นอุดมการณ์มีส่วนสำคัญที่จะทำให้ผู้บริโภควาทกรรมเข้าใจ รับรู้และตีความวาทกรรมเหล่านั้นไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง เหตุนี้อุดมการณ์จึงมีผลกระทบอย่างยิ่งต่อการรับรู้ เข้าใจและตีความสิ่งต่าง ๆ รอบกายของบุคคลนั้น

สำหรับงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดอุดมการณ์ตามแนวคิดของฟาน ไดจ์ (Van Dijk, 1995) ซึ่งได้ให้คำจำกัดความของอุดมการณ์ว่า หมายถึง ระบบความคิด ความเชื่อที่มีอยู่ร่วมกันของสมาชิกในสังคม ซึ่งมีผลต่อทัศนคติและการแสดงออกทางสังคมของสมาชิกในสังคมนั้น มาเป็นแนวคิดหลักในการวิจัยในครั้งนี้

วัตถุประสงค์และวิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอุดมการณ์ในวิสัยทัศน์โรงเรียนมัธยมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 3 ส่วน ได้แก่

1. การคัดเลือกข้อมูล

ผู้วิจัยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจงเฉพาะโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มีจำนวนนักเรียนมากกว่า 2,501 คนขึ้นไป เนื่องจากเป็นโรงเรียนที่มีอัตราการแข่งขันสูง เป็นที่นิยมของนักเรียนและผู้ปกครอง เก็บข้อมูลทั้ง 20 จังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 68 โรงเรียน โรงเรียนละ 1 วิสัยทัศน์ รวม 68 วิสัยทัศน์

2. การเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากการสืบค้นที่มีการเผยแพร่บนฐานข้อมูลออนไลน์ผ่านช่องทางเว็บไซต์ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ

3. ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนในการศึกษา ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ถ้อยคำทางภาษาที่ใช้สื่อชุดความคิดที่แฝงอยู่ในวิสัยทัศน์ โดยใช้กรอบแนวคิดวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ (Critical Discourse Analysis) ของ Fairclough (1995 : 56)

ผลการวิจัย

1. วิถีปฏิบัติทางวาทกรรม

วิสัยทัศน์โรงเรียนมัธยมศึกษา เป็นข้อความที่มีลักษณะพิเศษ โดยมีผู้บริหารโรงเรียน หรือครูเป็นผู้ผลิตวาทกรรมวิสัยทัศน์ เพื่อสื่อสารไปยัง คณะครู นักเรียน ตลอดจนประชาชนทั่วไป ถูกนำมาเผยแพร่หลายลักษณะ ซึ่งวิสัยทัศน์เป็นข้อความที่มีรูปแบบ มีความสำคัญ และมีความน่าสนใจ มีรูปแบบที่สัมพันธ์กันของกระบวนการความที่ปรากฏ เพื่อแสดงให้เห็นถึงแนวทางการพัฒนาที่โรงเรียนต้องการจะมุ่งเน้นในอนาคต ตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ วิสัยทัศน์จึงระบุไว้เป็นข้อความที่สะท้อนถึงความมุ่งมั่นเกี่ยวกับทิศทางและจุดยืนที่ต้องการผลักดันให้เกิดขึ้น และเป็นจุดหมายปลายทางร่วมกันของสมาชิกในโรงเรียน พร้อมทั้งเป็นการ

ตอบคำถามว่าโรงเรียนต้องการประสบความสำเร็จในด้านใด อย่างไรในอนาคต พร้อมทั้งยังใช้เป็นเครื่องมือในการสื่อสารประชาสัมพันธ์นโยบายการดำเนินงานไปยังนักเรียน ผู้ปกครอง และประชาชนทั่วไป

1.1 การผลิตและการกระจายตัวบท

เมื่อผู้วิจัยพิจารณากระบวนการผลิตตัวบทพบว่า วิสัยทัศน์โรงเรียนมัธยมศึกษาเป็นตัวบทที่ผลิตโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ กล่าวคือ เรียบเรียงขึ้นโดยผู้บริหารโรงเรียน คณะกรรมการของโรงเรียน หรือผู้ที่มีความรู้ความสามารถซึ่งได้รับมอบหมายจากผู้อำนวยการโรงเรียน และอยู่ในการควบคุมดูแลของหน่วยงานภาครัฐที่มีหน้าที่รับผิดชอบด้านการจัดการศึกษา สอดคล้องกับกฎหมายแม่บท หรือนโยบายหลักของรัฐ มีความน่าเชื่อถือและได้รับการยอมรับว่ามีคุณภาพ ถูกต้อง เหมาะสม แตกต่างจากวาทกรรมสาธารณะประเภทอื่น

นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาวัตถุประสงค์ของการผลิตวิสัยทัศน์โรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า วิสัยทัศน์โรงเรียนมัธยมศึกษาเป็นการกำหนดภาพอนาคตของโรงเรียน ตามนโยบายและข้อกำหนดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่กำหนดให้โรงเรียนทุกโรงเรียนกำหนดวิสัยทัศน์โรงเรียน โดยกำหนดจุดหมายปลายทางที่เชื่อมโยงกับพันธกิจ ภารกิจ ค่านิยมและความเชื่อ เข้าด้วยกัน เพื่อมุ่งสู่จุดหมายปลายทางที่โรงเรียนต้องการ โดยให้สอดคล้องกับกฎหมายแม่บท นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งจะต้องมีความเหมาะสมและเป็นไปได้ สอดคล้องกับการปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ของโรงเรียน ซึ่งผู้เขียนจะสอดแทรกชุดความคิดต่าง ๆ ผ่านวิสัยทัศน์ อย่างตั้งใจ ให้กับผู้บริหาร คือ ครู นักเรียน เพื่อให้เกิดการปฏิบัติตามนโยบายของรัฐที่ระบุเป็นแม่บทในการพัฒนาการศึกษาของชาติ รวมถึงการพัฒนาโรงเรียน ครู และนักเรียนให้มีลักษณะที่ตรงตามความต้องการของรัฐ วิสัยทัศน์โรงเรียนมัศึกษายังผลิตขึ้นเพื่อเป็นแนวทางให้ครูต้องปฏิบัติหน้าที่ในการปลูกฝังลักษณะหรือความคิดที่รัฐเห็นว่ามี ความถูกต้อง เหมาะสม หรือเป็นสิ่งที่นักเรียนควรมีไปสู่ผู้เรียนด้วย ด้วยเหตุนี้ อาจกล่าวได้ว่าวิสัยทัศน์โรงเรียนมัศึกษานั้นเป็นเครื่องมือที่รัฐใช้ถ่ายทอดอุดมการณ์บางประการให้แก่ครูนักเรียนเพื่อเตรียมนักเรียนให้เป็นสมาชิกที่พึงประสงค์ของสังคม

ส่วนด้านการกระจายตัวบทพบว่า วิสัยทัศน์โรงเรียนมัธยมศึกษาได้มีการเผยแพร่และกระจายไปยัง ครู นักเรียน ในโรงเรียน ผ่านป้ายประชาสัมพันธ์ในโรงเรียน คู่มือนักเรียน สมุดของนักเรียน และแพร่กระจายไปยังผู้ปกครอง และประชาชนทั่วไปผ่าน ป้ายประชาสัมพันธ์ เว็บไซต์ หนังสือวารสาร รายงานประจำปี รวมไปถึงแนะนำโรงเรียนผ่านทางวิดีโอแนะนำโรงเรียน ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่าวิสัยทัศน์โรงเรียนมัธยมศึกษาสามารถผลิตซ้ำออกมาในรูปแบบต่าง ๆ ได้อย่างหลากหลายเพื่อให้ครอบคลุมผู้บริหารได้ทุกช่องทาง พบเห็นได้บ่อยครั้ง วิสัยทัศน์โรงเรียนมัธยมศึกษาจึงเป็นวาทกรรมที่สามารถเข้าถึง ครู นักเรียนทุกคนในโรงเรียนได้อย่างทั่วถึงและสามารถถ่ายทอดอุดมการณ์เหล่านั้นได้โดยง่าย

1.2 การบริโภคหรือการรับรู้ตัวบท

เมื่อผู้วิจัยพิจารณากระบวนการบริโภคและตีความตัวบทจะเห็นว่า ด้วยเหตุที่วิสัยทัศน์โรงเรียนมัธยมศึกษาเป็นตัวบทที่ผลิตโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐ และผ่านการตรวจสอบ กำกับดูแลจากภาครัฐ จึงทำให้สารเหล่านั้นได้รับการตีความว่าเป็นข้อความ หรือนโยบายที่เป็นมาตรฐานและเชื่อว่าถูกต้อง เหมาะสม อุดมการณ์ที่ปรากฏอยู่ในวิสัยทัศน์โรงเรียนมัธยมศึกษาจึงได้รับการตีความไปในลักษณะเดียวกัน ผู้บริโภคจึงพร้อมที่จะทำความเข้าใจ จดจำและปฏิบัติตามอุดมการณ์เหล่านั้นด้วยเช่นกัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าวิสัยทัศน์โรงเรียนมัศึกษานั้น เป็นตัวบทที่มีอำนาจเหนือกว่าผู้บริโภคได้อีกทางหนึ่งด้วย

2. ตัวบท

2.1 รูปแบบและลักษณะของตัวบท

ในวิสัยทัศน์โรงเรียนมัธยมศึกษา มีลักษณะเป็นข้อความขนาดสั้นกะทัดรัด ประกอบด้วยคำตั้งแต่ 15 - 50 คำ มักขึ้นต้นด้วยชื่อโรงเรียน ตามด้วยข้อความอันเป็นการกำหนดเป้าหมาย หรือทิศทางร่วมกันของสมาชิกในโรงเรียน บางโรงเรียนมีการระบุปี หรือช่วงเวลาของการใช้วิสัยทัศน์ไว้ด้วย ซึ่งชี้ให้เห็นถึงกรอบของระยะเวลาในการพัฒนาที่ต้องดำเนินการตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 1 “โรงเรียนเลยพิทยาคมเป็นผู้นำด้านคุณภาพการจัดการศึกษา พัฒนาสมรรถนะผู้เรียน ด้วยการบริหารจัดการโรงเรียนมาตรฐานสากล ภายในปี 2567”

(โรงเรียนเลยพิทยาคม อำเภอเมืองเลย จังหวัดเลย)

วิสัยทัศน์โรงเรียนมัธยมศึกษายังปรากฏลักษณะพิเศษคือ บางวิสัยทัศน์มีการใช้รูปแบบของคำขวัญ มีการใช้คำคล้องจองตลอดจนการใช้ลักษณะของบทกลอน ซึ่งลักษณะพิเศษดังกล่าวจัดเป็นรูปแบบพิเศษของวาทกรรม ส่งผลให้วิสัยทัศน์โรงเรียนมัธยมศึกษา ง่ายต่อการจดจำและสามารถถ่ายทอดอุดมการณ์เหล่านั้นได้โดยง่ายเพื่อที่จะยึดโยงความคิดของทุกคนในโรงเรียนให้เป็นหนึ่งเดียว กระตุ้นและขับเคลื่อนครูและนักเรียนให้กระทำตามนโยบายที่กำหนดไว้ในวิสัยทัศน์ของโรงเรียน ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 2 “เป็นเลิศทางวิชาการ สื่อสาร 2 ภาษา นำพาคุณธรรมก้าวล้ำทางความคิด ผลงานสร้างสรรค์ ร่วมกันรับผิดชอบ”

(โรงเรียนปากช่อง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา)

2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีทางภาษากับอุดมการณ์ในโรงเรียนมัธยมศึกษา

ผลการศึกษา พบกลวิธีเลือกใช้คำศัพท์ในการประกอบสร้างอุดมการณ์ในโรงเรียนมัธยมศึกษาเป็นกลวิธีหลักที่มีความเด่นชัด ทั้งนี้ด้วยเพราะลักษณะของตัวบทที่มีเป็นข้อความขนาดสั้น กระชับรัด จึงไม่สามารถใช้กลวิธีในการนำเสนอได้มากนัก ทำได้เพียงการเลือกใช้คำศัพท์ วลี ที่สื่อความหมายยึดโยงกับแนวคิดการบริหาร นำมาเรียงร้อยกันให้เกิดความสละสลวย หากแต่กลวิธีการเลือกใช้คำศัพท์สามารถสื่อถึงอุดมการณ์ที่แฝงอยู่ในวาทกรรมได้ การเลือกใช้คำศัพท์ช่วยให้เข้าใจสารที่ผู้ผลิตตัวบทตั้งใจที่จะสื่อถึงผู้รับสาร หากพบว่ามีการใช้คำบางคำ หรือมีการใช้กลุ่มคำที่มีความหมายใกล้เคียงกันบ่อย ๆ ก็แสดงว่าผู้ผลิตตัวบทตั้งใจที่จะนำเสนอประเด็นสำคัญที่แฝงความหมายบางอย่างแก่ผู้รับสาร (Machin & Mayr, 2012 : 20 as cited in Soikudruea, 2018 : 47)

เมื่อพิจารณาตัวบทที่โรงเรียนมัธยมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือในฐานะผู้ผลิตวาทกรรมใช้สื่อสารไปยังผู้ร่วมสื่อสารในวาทกรรมวิสัยทัศน์ พบว่ามีการใช้กลวิธีทางศัพท์เพื่อสื่อแทนความคิด ที่เผยให้เห็นอุดมการณ์ ในวิสัยทัศน์โรงเรียนมัธยมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สอดคล้องกับ Angkhanitchakrit (2018) อธิบายว่า กลวิธีทางศัพท์เป็นการใช้ภาษาเพื่อสื่อแทนความคิดหรือประสบการณ์ของผู้ผลิตวาทกรรมเกี่ยวกับสิ่งใดสิ่งหนึ่งผ่านการเลือกใช้คำศัพท์ อันเป็นการแสดงความคิดและความหมายเชิงบรรยายสภาพและการกระทำของสิ่งที่ต้องการกล่าวถึงตามความคิดและมุมมองของผู้ผลิตวาทกรรมซึ่งไม่จำเป็นต้องอาศัยบริบทในการตีความมากนัก และการใช้คำศัพท์ดังกล่าวยังมีผลต่อการสร้าง ตอกย้ำ และแสดงทัศนคติของผู้ผลิตวาทกรรมที่มีต่อสิ่งที่ต้องการกล่าวถึงนั้นอีกด้วย

ซึ่งสอดคล้องกับ ฟาน ไดจ์ (Van Dijk, 2004, as cited in Sukvisit, 2011 : 12) กล่าวว่าเราสามารถเห็นอุดมการณ์บางอย่างได้จากคำศัพท์ และหากคำศัพท์ใดปรากฏเป็นจำนวนมากก็เป็นการแสดงให้เห็นถึงความคิดหรืออุดมการณ์ของผู้เขียนได้ นอกจากนี้การเลือกใช้คำศัพท์ยังช่วยสะท้อนให้เห็นอุดมการณ์ที่อยู่เบื้องหลังการใช้ภาษานั้น ๆ ได้ด้วย

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีทางภาษากับอุดมการณ์ในวิสัยทัศน์โรงเรียนมัธยมศึกษาพบกลวิธีเลือกใช้คำศัพท์เป็นกลวิธีหลัก สามารถเผยให้เห็นอุดมการณ์ 5 อุดมการณ์ ได้แก่ 1) ความเป็นเลิศทางวิชาการ 2) ความเป็นมาตรฐาน 3) การเป็นนักเรียนที่พึงประสงค์ของสังคม 4) ความพอเพียง 5) ความเป็นไทย ซึ่งอุดมการณ์ดังกล่าวส่งผลต่อความคิดและการกระทำของคณะครู นักเรียน คือการปฏิบัติตามนโยบายที่กำหนด เพื่อเป็นการพัฒนาโรงเรียนไปสู่เป้าหมายความสำเร็จตามที่กำหนดไว้ในวิสัยทัศน์ของโรงเรียน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.2.1 อุดมการณ์ความเป็นเลิศทางวิชาการ

ภารกิจหลักที่สำคัญของโรงเรียน คือการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยจะต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มตามศักยภาพ ดังนั้นโรงเรียนจึงมีหน้าที่ในการวางแผน พัฒนาระบบการบริหารจัดการทุกภาคส่วนเพื่อให้เอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนรู้อันจะส่งผลไปยังคุณภาพของผู้เรียน และยกระดับผู้เรียนให้เป็นผู้ที่มีความเป็น

เลิศทางวิชาการ จัดกิจกรรมกระตุ้นส่งเสริมผู้เรียนนำศักยภาพที่มีอยู่ในตนเองออกมานำเสนอด้วยวิธีการที่หลากหลาย ตลอดจนการประกวดแข่งขันทักษะในด้านต่าง ๆ เช่น หลักสูตรห้องเรียนวิทยาศาสตร์คณิตศาสตร์ เทคโนโลยีและสิ่งแวดลอม (Office of the Basic Education Commission, 2013 : 4) ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดองค์ความรู้ที่ยั่งยืน และสามารถนำไปใช้ในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพในอนาคตได้ ซึ่งความสำคัญเหล่านี้ถูกกำหนดเป็นเนื้อหาหลักในวิสัยทัศน์ของทุกโรงเรียน ซึ่งปรากฏผ่านกลวิธีทางศัพท์ใช้คำศัพท์ ที่สื่อความหมายถึงความเป็นเลิศทางวิชาการ เช่น **เป็นเลิศทางวิชาการ มีความก้าวหน้าทางวิชาการ มุ่งมั่นพัฒนาวิชาการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้** ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 3 “เป็นผู้นำการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีสารสนเทศ มีความเป็นเลิศทางวิชาการ
มุ่งสู่มาตรฐานสากลดำรงตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
หลักเลี้ยงยาเสพติด รักษาสิ่งแวดล้อม”

(โรงเรียนแก่นนครวิทยาลัย อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น)

จากตัวอย่างที่ 3 พบการใช้กลุ่มคำศัพท์ที่แสดงถึงอุดมการณ์ความเป็นเลิศทางวิชาการ คือคำว่า **เป็นเลิศทางวิชาการ** ซึ่งโรงเรียนแก่นนครวิทยาลัยเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่มีอัตราการแข่งขันของนักเรียน ที่ต้องการเข้าไปศึกษาในโรงเรียนสูง ตามประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (Kaennakhonwittayalai School, 2020 : 8) ด้วยความมุ่งมั่นในการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียน ตลอดจนการส่งเสริมสมรรถนะของผู้เรียนให้เป็นผู้ที่มีความสามารถ และมีความเป็นเลิศทางวิชาการ มีการสร้างผลงานทางด้านวิชาการ และการแข่งขันในระดับชาติ และระดับนานาชาติ เป็นความสำเร็จของโรงเรียน และเป็นชื่อเสียงของโรงเรียน

นอกจากนี้ยังพบว่า บางโรงเรียนมีการใช้คำศัพท์อื่น ๆ ที่แสดงถึงความเป็นเลิศทางวิชาการเช่น **มีความรู้ ล้ำเลิศกีฬา ก้าวหน้าเทคโนโลยี สื่อสารดีสองภาษา** ซึ่งคำเหล่านี้จัดเป็นส่วนหนึ่งของทักษะทางวิชาการที่โรงเรียนดำเนินการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมและพัฒนาทักษะเหล่านั้นสู่ความเป็นเลิศให้กับผู้เรียน ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 4 “พัฒนาผู้เรียน ให้มีความรู้ คุณธรรม ล้ำเลิศกีฬา ก้าวหน้าเทคโนโลยี สื่อสารดี
สองภาษา เทียบเคียงมาตรฐานสากล”

(โรงเรียนสุรวิทยาคาร อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์)

จากตัวอย่างที่ 4 โรงเรียนสุรวิทยาคาร เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาประจำจังหวัดสุรินทร์ ซึ่งมีนโยบายทางการศึกษาโดยการส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะด้านวิชาการ การกีฬา ส่งเสริมศักยภาพด้านกีฬาสู่ความเป็นเลิศ นักเรียนได้รับรางวัล สร้างชื่อเสียงให้กับโรงเรียน อาทิ การเป็นตัวแทนของจังหวัดสุรินทร์เข้าร่วมการแข่งขันกีฬายาวชนแห่งชาติ นอกจากด้านการกีฬาแล้วโรงเรียนสุรวิทยาคาร ยังส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะทางภาษา โดยมีการพัฒนาหลักสูตรโครงการห้องเรียนพิเศษภาษาอังกฤษ ซึ่งจัดการเรียนการสอนเป็นภาษาอังกฤษส่งเสริมให้นักเรียนเข้าร่วมการแข่งขันในระดับต่าง ๆ (Surawittayakarn School, 2020 : 35)

การที่จะพัฒนาให้นักเรียนเป็นคนเก่งมีความเป็นเลิศทางวิชาการได้นั้นต้องอาศัยบุคลากรที่มีคุณภาพในการถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้เรียน ในวิสัยทัศน์โรงเรียนมัธยมศึกษาจึงปรากฏการให้ความสำคัญกับครูและบุคลากรในโรงเรียนในการพัฒนาตนเองให้เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถเพื่อถ่ายทอดความรู้ และขัดเกลาให้นักเรียนให้มีความเป็นเลิศปรากฏการใช้คำศัพท์ที่แสดงถึงคุณภาพของครูและบุคลากรทางการศึกษา คือคำว่า **ครูมืออาชีพ** ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 5 “โรงเรียนบุรีรัมย์พิทยาคมบริหารจัดการศึกษาให้นักเรียนมีคุณภาพโดย
ครูมืออาชีพตามหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”

(โรงเรียนบุรีรัมย์พิทยาคม อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์)

อุดมการณ์ความเป็นเลิศทางวิชาการนี้ถูกประกอบสร้างให้โรงเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนมัธยมประจำอำเภอ หรือประจำจังหวัด เป็นศูนย์รวมของการศึกษา วิชาความรู้ ที่เกิดจากการส่งเสริม และยกระดับความเป็นเลิศทางวิชาการให้นักเรียนโดยครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียน ความเป็นเลิศทางวิชาการถือเป็นสิ่งสำคัญที่สร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้ปกครอง และนักเรียน ในการตัดสินใจเข้ามาศึกษาต่อ จากข้อมูลโรงเรียนเลยพิทยาคม ซึ่งเป็นโรงเรียนประจำจังหวัดเลย ในปีการศึกษา 2563 มีนักเรียนมาสมัครเข้าศึกษาต่อชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 1,249 คน ซึ่งโรงเรียนสามารถรับนักเรียนเข้าศึกษาต่อได้เพียง 440 คน (Loeipittayakom School, 2020 : 24) รวมไปถึงการมีชื่อเสียงของโรงเรียน หลาย ๆ โรงเรียนจึงให้ความสำคัญกับการพัฒนาความเป็นเลิศทางวิชาการ และกำหนดไว้ในวิสัยทัศน์ของโรงเรียน นับเป็นวาทกรรมหลักของโรงเรียนที่สร้างขึ้น ทั้งนี้ยังเป็นอำนาจในการชักจูงใจ ในการตัดสินใจเลือกส่งบุตรหลานเข้ามาศึกษาต่อ และการเลือกเข้ามาศึกษาต่อของนักเรียนอีกด้วย

2.2.2 อุดมการณ์ความเป็นมาตรฐาน

ในปัจจุบันระบบเศรษฐกิจฐานความรู้ ความก้าวหน้าด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการสื่อสารทำให้สังคมโลกมีการเปลี่ยนแปลงระหว่างวัฒนธรรมมากขึ้น เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้ทันต่อสภาวะการณ์โลก การศึกษาเป็นกระบวนการที่สำคัญ ที่ทำให้คนมีความรู้ที่ช่วยให้คนอยู่ในโลกได้ เป็นประโยชน์ต่อตนเอง ครอบครัว และสังคมส่วนรวม ดังนั้น โรงเรียนจึงจำเป็นต้องกำหนดกรอบทิศทางในการดำเนินงานของโรงเรียนให้มีความเป็นมาตรฐาน เพื่อตอบสนองความต้องการของสังคม ตลอดจนการสร้างมาตรฐานและความเชื่อมั่นให้แก่โรงเรียน ซึ่งความสำคัญเหล่านี้ถูกกำหนดเป็นเนื้อหาหลักในวิสัยทัศน์ของทุกโรงเรียน ปรากฏผ่านการใช้คำศัพท์ ที่สื่อความหมายถึงความเป็นมาตรฐาน เช่น **ระบบคุณภาพ มาตรฐานสากล ระบบบริหารจัดการศึกษาที่ทันสมัย มาตรฐานการศึกษาของชาติและสากล คุณภาพOBECQA** ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 6 “มีความเป็นเลิศทางวิชาการ จัดการศึกษาด้วยระบบคุณภาพ สู่มาตรฐานสากล
มุ่งมั่นพัฒนานักเรียนให้เป็นผู้มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง ด้วยการ
บริหารงานตามเกณฑ์รางวัลคุณภาพ OBECQA”

(โรงเรียนบ้านไผ่ อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น)

จากตัวอย่างที่ 6 พบการใช้กลุ่มคำศัพท์ที่แสดงถึงอุดมการณ์ความเป็นมาตรฐาน คือคำว่า **ระบบคุณภาพ มาตรฐานสากล** และกล่าวอ้างถึง **เกณฑ์รางวัลคุณภาพ OBECQA** โรงเรียนบ้านไผ่จึงได้กำหนดเป้าหมายในการจัดการศึกษา จัดระบบบริหารจัดการคุณภาพของสถานศึกษา โดยดำเนินการวางแผนการดำเนินงานของโรงเรียนที่มีคุณภาพ เทียบเคียงกับความเป็นมาตรฐานสากล เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายในการพัฒนาประเทศ กำหนดนโยบายในขับเคลื่อนและยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียน ตามเกณฑ์รางวัลคุณภาพ OBECQA ก่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ และโรงเรียนได้รับรางวัลโรงเรียนที่มีการบริหารจัดการเชิงระบบมาตรฐาน รางวัลคุณภาพ OBECQA เป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้กับโรงเรียน อุดมการณ์ความเป็นมาตรฐานของโรงเรียนนี้แสดงถึงอำนาจ ที่เป็นแรงจูงใจให้ผู้ปกครอง และนักเรียน มีความสนใจที่จะเลือกศึกษาต่อในโรงเรียนแห่งนี้ด้วย

นอกจากนี้วิสัยทัศน์ของโรงเรียน ยังอ้างไปถึงความเป็นมาตรฐานสากล เพื่อตอบสนองความเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงระหว่างวัฒนธรรม ความก้าวหน้าด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการสื่อสาร โรงเรียนจึงต้องจัดการศึกษาของโรงเรียนให้มีความเป็นมาตรฐาน โดยการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคุณภาพมีมาตรฐาน โดยการจัดการศึกษาตามมาตรฐานสากล และการพัฒนานักเรียนนี้ถูกกำหนดไว้ในวิสัยทัศน์ของโรงเรียน ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 7 “โรงเรียนศรีสงครามวิทยา เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ ใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยี
เพื่อการศึกษา ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผู้เรียนมีคุณภาพตาม
มาตรฐานสากล โดยบุคลากรมืออาชีพ”

(โรงเรียนศรีสงครามวิทยา อำเภอสว่างแดนดิน จังหวัดเลย)

จากตัวอย่างที่ 7 โรงเรียนได้กำหนดคุณภาพของผู้เรียนไว้ในวิสัยทัศน์ของโรงเรียน โดยกำหนดเป้าหมายว่า ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานสากล นั่นคือ ผู้เรียน หรือนักเรียน มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และยังต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนมีศักยภาพความเป็นพลโลกให้สอดคล้องกับ แนวทางการจัดการเรียนการสอน ในโรงเรียนมาตรฐานสากล ซึ่งประกอบด้วย 1) เป็นเลิศวิชาการ 2) สื่อสารได้อย่างน้อย 2 ภาษา 3) ล้ำหน้าทางความคิด 4) ผลงานอย่างสร้างสรรค์ 5) ร่วมกันรับผิดชอบต่อสังคมโลก (Office of Higher Secondary Education, 2012 : 14)

อุดมการณ์ความเป็นมาตรฐานที่ถูกกำหนดไว้ในวิสัยทัศน์นี้ มีความสำคัญต่อการพัฒนาการจัดการระบบของโรงเรียน ตลอดจนผู้เรียน ให้มีมาตรฐาน โรงเรียนจึงต้องดำเนินการเพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ รวมทั้งเพิ่มศักยภาพและความสามารถในระดับสูง เพื่อการพึ่งตนเองและเพื่อสมรรถนะในการแข่งขัน อุดมการณ์ของความเป็นมาตรฐานนี้ ถือเป็นสิ่งสำคัญที่สร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้ปกครอง และนักเรียน ในการตัดสินใจเข้ามาศึกษาต่อ รวมไปถึงการมีชื่อเสียงของโรงเรียนอีกด้วย

2.2.3 อุดมการณ์การเป็นนักเรียนที่พึงประสงค์ของสังคม

นักเรียนและเยาวชนเป็นทรัพยากรที่ทรงคุณค่าเป็นอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศชาติในอนาคต จำเป็นต้องมีการปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้เกิดขึ้นภายในตัวนักเรียนทั้งความรู้ และคุณธรรม การปลูกฝังบ่มเพาะ ให้นักเรียนมีความรู้คู่คุณธรรม จำเป็นต้องกระทำตั้งแต่วัยเด็ก และเป็นไปตามธรรมชาติ โดยเน้นให้เด็กได้เรียนรู้ ได้ปฏิบัติ และพัฒนาตนเองผ่านกระบวนการทางวัฒนธรรมที่เสริมสร้างปัญญาโดยใช้หลักเมตตาธรรมในการดำรงชีวิต คุณลักษณะที่ดีของนักเรียนที่พึงประสงค์ ซึ่งกำหนดในมาตรฐานการศึกษาชาติ คือ คุณธรรมและจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก (Office of the Education Council, 2017 : 5) เป็นหน้าที่ของโรงเรียนที่ต้องดำเนินการปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้เกิดขึ้นภายในตัวนักเรียน และพัฒนานักเรียนให้มีความรู้ตรงตามความต้องการของสังคม ซึ่งความสำคัญเหล่านี้ถูกกำหนดเป็นเนื้อหาหลักในวิสัยทัศน์ของทุกโรงเรียน ปรากฏผ่านการใช้คำศัพท์ ที่สื่อความหมายถึงการเป็นนักเรียนที่พึงประสงค์ของสังคม เช่น *มีคุณธรรม มีวินัย มีจริยธรรม ใฝ่คุณความดี เป็นพลโลก เป็นคนดี นักเรียนดี* ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 8 “โรงเรียนชุมชนเป็นสถานศึกษาที่ครูดี *นักเรียนดี* ครูเก่ง นักเรียนเก่งมีศักยภาพ เป็นพลโลกตามมาตรฐานสากล บนพื้นฐานแห่งวิถีไทย”

(โรงเรียนชุมชน อำเภอบัวชุม จังหวัดศรีสะเกษ)

จากตัวอย่างที่ 8 พบการใช้กลุ่มคำศัพท์ที่แสดงถึงอุดมการณ์การเป็นนักเรียนที่พึงประสงค์ของสังคมคือคำว่า *นักเรียนดี* แสดงให้เห็นถึงความคาดหวังของโรงเรียนที่ต้องการพัฒนานักเรียนให้เป็นคนดี ตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของโรงเรียนที่กำหนดไว้ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยโรงเรียนส่งเสริม และพัฒนาการแสดงออกของนักเรียนผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาความคิด ความเชื่อ ค่านิยม และพฤติกรรมที่ดีในตัวของนักเรียน เพื่อสร้างสรรค์สังคมที่ดีต่อไป ตามกรอบของค่านิยม จารีต ประเพณี คุณธรรม ศีลธรรมตามหลักศาสนา มาตรฐาน กฎเกณฑ์และข้อบังคับต่าง ๆ ในสังคม

อุดมการณ์การเป็นนักเรียนที่พึงประสงค์ของสังคม มีความสำคัญเสมือนเป็นการกำหนดทิศทางการพัฒนานักเรียนและเยาวชน โดยโรงเรียนจำเป็นต้องมีการปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้เกิดขึ้นภายในตัวนักเรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ ตรงตามความต้องการและความคาดหวังของสังคม

2.2.4 อุดมการณ์ความพอเพียง

จากวิกฤตปัญหาของชาติทางด้านเศรษฐกิจและสังคมในอดีตที่ผ่านมา รัฐบาลได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศ มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร มาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการพัฒนาประเทศ ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบายในการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 เป็นต้นมา (Sufficiency School Center, 2011 : 3) จากการศึกษาวิสัยทัศน์โรงเรียนมัธยมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีการใช้คำสื่อความหมาย หรืออ้างถึงเรื่อง เศรษฐกิจพอเพียง ทั้งที่เป็นการกล่าวโดยตรง

และเป็นการใช้คำที่มักปรากฏร่วมกัน สื่อความหมายถึงเศรษฐกิจพอเพียง หรืออุดมการณ์ความพอเพียง เป็นชุดความคิดที่สื่อว่าการพัฒนาคน ตามหลักของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จะก่อให้เกิดความมั่นคง และยั่งยืน ดังนั้นโรงเรียนจึงให้ความสำคัญของการพัฒนาคนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มากำหนดเป็นวิสัยทัศน์ของโรงเรียน ซึ่งความสำคัญเหล่านี้ถูกกำหนดเป็นเนื้อหาหลักในวิสัยทัศน์ของทุกโรงเรียน ปรากฏผ่านการใช้คำศัพท์ ที่สื่อความหมายถึงความพอเพียง เช่น **ความพอเพียง หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ชีวิตที่พอเพียง พอเพียง** ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 9 “โรงเรียนบุรีรัมย์พิทยาคมบริหารจัดการศึกษาให้นักเรียนมีคุณภาพโดย
ครูมืออาชีพ ดำรงตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”

(โรงเรียนบุรีรัมย์พิทยาคม อำเภอเมืองบุรีรัมย์ จังหวัดบุรีรัมย์)

จากตัวอย่างที่ 9 ปรากฏการใช้คำกริยา คำว่า **ดำรงตน** หมายถึง การปฏิบัติตน การทำให้คงอยู่ และกล่าวอ้างถึง **หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง** ซึ่งโรงเรียนกำหนดเป้าหมายในวิสัยทัศน์ในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาเผยแพร่ เพื่อเป็นการสร้างความรู้ ความเข้าใจ แก่ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษา นักเรียน ตลอดจนผู้ปกครอง โดยขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียน จัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ บริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ส่งผลให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ปฏิบัติตนให้ดำเนินชีวิตได้อย่างสมดุลและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง เป็นแบบอย่างในการมีวินัยในการใช้จ่าย มีการแบ่งปัน ช่วยเหลือเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ให้กับผู้อื่น ทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นและสังคม คาดหวังให้ให้นักเรียนเกิดคุณลักษณะอุปนิสัยแห่งความพอเพียงในการดำรงชีวิต

2.2.5 อุดมการณ์ความเป็นไทย

ความเป็นไทย คือ ขนบ ธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรม ภาษา ภูมิปัญญา ที่เป็นสิ่งสะท้อนให้เห็นถึงคุณค่าวิถีชีวิตที่ชุมชนและท้องถิ่นได้พัฒนาและสร้างสรรค์ขึ้น เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการดำเนินชีวิต โดยแสดงออกในรูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย เพื่อเป็นการปลูกจิตสำนึกและกระตุ้นให้คนในชาติเกิดความตระหนัก มีความตื่นตัวและเข้ามามีส่วนร่วมในการฟื้นฟู เผยแพร่ สืบสาน และเห็นคุณค่าของความเป็นไทย เป็นหน้าที่ของโรงเรียนที่ต้องปลูกฝังค่านิยมความเป็นไทยให้แก่นักเรียน เพื่อให้เกิดความเข้าใจ และความตระหนักในเอกลักษณ์ความเป็นชาติ รวมถึงการธำรงไว้ซึ่งความเป็นชาติ โรงเรียนจึงมีการกำหนดเป้าหมายในวิสัยทัศน์ ในการที่จะปลูกฝังอุดมการณ์ความเป็นไทยให้แก่นักเรียน ซึ่งความสำคัญเหล่านี้ถูกกำหนดเป็นเนื้อหาหลักในวิสัยทัศน์ของโรงเรียน ปรากฏผ่านการใช้คำศัพท์ ที่สื่อความหมายถึงความเป็นไทย เช่น **ความเป็นไทย ภูมิปัญญาไทย เอกลักษณ์ไทย ศิลปะวัฒนธรรมไทย** ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 10 “องค์กรแห่งการเรียนรู้ คู่คุณธรรม น้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
รักษาความเป็นไทย ก้าวไกลสู่มาตรฐานสากล”

(โรงเรียนสิรินธร อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์)

จากตัวอย่างที่ 10 ปรากฏการใช้คำกริยา คำว่า **รักษา** หมายถึง การรักษา การทำให้คงอยู่ตามด้วยคำศัพท์ที่สื่อความหมายถึงความเป็นไทย คือ **ความเป็นไทย** แสดงให้เห็นว่าโรงเรียนกำหนดเป้าหมายในการพัฒนานักเรียนให้มีศักยภาพเป็นพลโลกตามมาตรฐานสากล บนพื้นฐานแห่งความเป็นไทย ซึ่งความเป็นไทย ยังคงเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะตามที่กำหนด โดยความเป็นไทยหรือวิถีไทยที่กล่าวถึงนั้นรวมไปถึงการยึดมั่นในความเป็นชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการยึดมั่นในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

อุดมการณ์ความเป็นไทยที่ถูกกำหนดไว้ในวิสัยทัศน์นี้ ตรงกับนโยบายของรัฐบาลที่กำหนดไว้ในคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนที่กำหนดในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช และค่านิยม 12 ประการ ตามนโยบายของ คสช. จึงเป็นวาทกรรมที่รัฐใช้ควบคุม และปลูกฝังความรักชาติให้แก่นักเรียน ให้เป็นพลเมืองที่ดี แสดงถึงอำนาจของรัฐที่ต้องการให้นักเรียน

มีความตระหนักรู้ รักและหวงแหนความเป็นชาติไทย ให้การดำเนินชีวิต ของนักเรียนนั้นอยู่บนพื้นฐานของค่านิยมความเป็นชาติ หรือเปรียบเสมือนการใช้การศึกษาเพื่อการสร้างความเป็นปึกแผ่นของชาติอีกทางหนึ่ง

3. วิถีปฏิบัติทางสังคมวัฒนธรรม (Sociocultural practice)

การศึกษาวาทกรรมวิสัยทัศน์โรงเรียนมัธยมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผู้วิจัยพบสภาพแวดล้อมในบริบท ทางสังคม การเมือง และเศรษฐกิจในขณะนั้นที่ส่งผลต่อการสร้างตัวบทในวาทกรรมวิสัยทัศน์โรงเรียนมัธยมศึกษา ดังนี้

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 – 2564 ได้กำหนดวิสัยทัศน์เป็นกรอบยุทธศาสตร์ชาติว่า “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” (Office of the National Economic and Social Development Council, 2017 : 2) จากวิสัยทัศน์ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ รัฐบาลจึงวางแนวทางในการพัฒนาและยกระดับโครงสร้างพื้นฐานที่มีอยู่ให้ตอบสนองการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยีแบบก้าวกระโดด เร่งสร้างและพัฒนาบุคลากรวิจัยในสาขา STEM (Science, Technology, Engineering, and Mathematics) และสนับสนุนการดำเนินงานของสถาบันการศึกษา มุ่งเน้นการยกระดับคุณภาพมนุษย์ โดยพัฒนาคนเพื่อให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ หล่อหลอมให้คนไทยมี ค่านิยมตามบรรทัดฐานที่ดีทางสังคม เป็นคนดี มีคุณธรรมจริยธรรม มีระเบียบวินัย และมีจิตสำนึกที่ดีต่อสังคมส่วนรวม การพัฒนา ทักษะที่สอดคล้องกับความต้องการในตลาดแรงงานและทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ตลอดจนการยกระดับ คุณภาพการศึกษาสู่ความเป็นเลิศ

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 มีจุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษา 4 ประการ คือ 1) เพื่อพัฒนาระบบและ กระบวนการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ 2) เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นพลเมืองดี มีคุณลักษณะ ทักษะและ สมรรถนะที่สอดคล้อง กับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติและ ยุทธศาสตร์ ชาติ 3) เพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ และคุณธรรม จริยธรรม รู้รักสามัคคี และร่วมมือผืนภักดิ์กำลังมุ่งสู่การพัฒนา ประเทศอย่างยั่งยืน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 4) เพื่อนำประเทศไทยก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลาง และ ความเหลื่อมล้ำ ภายในประเทศลดลง (Office of the Education Council, 2017 : 79) จากจุดมุ่งหมายข้างต้น รัฐจึงต้องดำเนินการ พัฒนากำลังคนมีทักษะที่สำคัญจำเป็นและมีสมรรถนะตรงตามความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของ ประเทศ พัฒนาผู้เรียนมีทักษะและคุณลักษณะพื้นฐานของพลเมืองไทย และทักษะและ คุณลักษณะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ตลอดจนพัฒนาระบบการผลิตครู และบุคลากรทางการศึกษา ให้ได้มาตรฐานระดับสากล ส่งเสริมให้นักเรียนมีจิตสำนึกรักษ์ สิ่งแวดล้อม มีคุณธรรม จริยธรรม และ นำแนวคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ พัฒนาระบบการบริหาร จัด การศึกษาของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลส่งผลต่อคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา

เมื่อพิจารณาจากนโยบายของรัฐทั้ง 2 ฉบับ ได้แก่ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 – 2564 และ แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 รวมทั้งหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จึงพบว่าเป็น ปัจจัยที่ส่งผลให้วิสัยทัศน์โรงเรียนมัธยมศึกษา มีเนื้อหาในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้สอดคล้องกับนโยบายหลักของรัฐ ปรากฏ อุดมการณ์ที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้แก่ อุดมการณ์ความพอเพียง ดังปรากฏการใช้คำศัพท์ **หม่อม นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง** อุดมการณ์ความเป็นมาตรฐาน ดังปรากฏการใช้คำศัพท์ที่แสดงถึงความมีมาตรฐานของ นักเรียนที่มีทักษะในศตวรรษที่ 21 เช่น **พัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลแห่งศตวรรษที่ 21** อุดมการณ์การเป็นนักเรียนที่พึงประสงค์ ของสังคม ดังปรากฏการใช้คำศัพท์ที่แสดงถึงการเป็นนักเรียนที่ดีตามความคาดหวังของสังคม เช่น **ความเป็นคนดี ต้องถึง คุณธรรมและจริยธรรม** อุดมการณ์ความเป็นเลิศทางวิชาการ ดังปรากฏการใช้คำศัพท์ **ขับเคลื่อนการศึกษาเพื่อความเป็น เลิศ** แสดงให้เห็นว่าบริบททางสังคม เศรษฐกิจ ในสภาวะการณ์ดังกล่าวนี้ ส่งผลให้โรงเรียนต้องดำเนินงานเพื่อตอบสนองแผนการ พัฒนาของรัฐ และปรากฏนโยบายนั้นในวิสัยทัศน์โรงเรียนที่สอดคล้องกับนโยบายหลักของรัฐ

ปัญหาการจัดการศึกษายังขาดคุณภาพและมาตรฐานในทุกๆระดับ คุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ของคนไทยยังอยู่ใน ระดับค่อนข้างต่ำ ถึงแม้ว่าคนไทยได้รับโอกาสทางการศึกษาสูงขึ้น แต่เมื่อพิจารณาคะแนนผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ ขั้นพื้นฐาน (O-NET) พบว่า มีค่าเฉลี่ยต่ำในทุกกลุ่มสาระและผลคะแนนจากการทดสอบโครงการประเมินผลนักเรียนร่วมกับ นานาชาติ (PISA) อยู่ในระดับต่ำกว่าอีกหลายประเทศที่มีระดับการพัฒนาใกล้เคียงกัน (Office of the Education Council, 2017 :

69) กระทรวงศึกษาธิการ จึงกำหนดนโยบายในการพัฒนาเยาวชนของชาติเข้าสู่โลกยุคศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณธรรม รักความเป็นไทย มีทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์มีทักษะด้านเทคโนโลยี สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมโลกได้อย่างสันติ (Ministry of Education, 2008 : 2) จากนโยบายดังกล่าวกระทรวงศึกษาธิการจึงกำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จึงมุ่งพัฒนาผู้เรียน ให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ 4 ประการ คือ 1) มีความสามารถในการสื่อสาร 2) มีความสามารถในการคิด 3) มีความสามารถในการแก้ปัญหา 4) มีความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต 5) มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยี (Ministry of Education, 2008 : 6) จากปัญหาคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษา รวมถึงจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ส่งผลให้วิสัยทัศน์โรงเรียนมัธยมศึกษาที่มีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการพัฒนาความรู้ของผู้เรียนให้มีความเป็นเลิศ ดังปรากฏคำศัพท์ **ก้าวหน้าเทคโนโลยี สื่อสารดีสองภาษา** แสดงให้เห็นว่าหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานมีอิทธิพลต่อเนื้อหาในวิสัยทัศน์โรงเรียน

สภาพสังคมไทยปัจจุบันมีปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรม และไม่ตระหนักถึงความสำคัญของการมีวินัย ความซื่อสัตย์ สุจริต และการมีจิตสาธารณะ (Office of the National Economic and Social Development Council, 2017 : 8) รวมถึงปัญหาการเพิ่มขึ้นของประชากรทำให้การควบคุมคนให้ปฏิบัติตามในแนวทางที่ถูกต่อนั้นยากลำบาก การกำหนดใช้กฎ ระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ จึงถูกนำมาบังคับใช้ เพื่อการควบคุมคนให้ประพฤติตนอยู่ในแนวทางเดียวกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโรงเรียนซึ่งมีจำนวนนักเรียนค่อนข้างมากเมื่อมาศึกษาร่วมกัน จำเป็นต้องมีการบังคับใช้ระเบียบของโรงเรียน เพื่อให้ปฏิบัติเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ถือเป็นพื้นฐานทางกฎหมายของสังคมอีกด้วย ค่านิยมที่รัฐถือว่าดีงาม เหมาะสม ดังกล่าวกำหนดเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลก (Ministry of Education, 2008 : 7) รวมถึงค่านิยม 12 ประการของ คสช. ที่ถูกกำหนดเป็นค่านิยมหลักของสังคมไทยตามนโยบาย คสช. จากปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรม คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และค่านิยม 12 ประการของ คสช. จึงเป็นส่วนที่นำมากำหนดเป็นวิสัยทัศน์โรงเรียนมัธยมศึกษา ดังปรากฏ**คำศัพท์ มุ่งมั่นพัฒนานักเรียนให้เป็นผู้มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ รักความเป็นไทย** จากคำศัพท์ดังกล่าวที่ปรากฏในวิสัยทัศน์โรงเรียนแสดงให้เห็นว่าโรงเรียนต้องดำเนินงานเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีพฤติกรรมที่ต้องความมุ่งหมายของรัฐ อันแสดงให้เห็นว่าเป็นการใช้อำนาจรัฐ ในการครอบงำนักเรียน ผ่านรูปภาพ เพื่อให้ นักเรียนมีพฤติกรรมตรงตามที่รัฐเห็นว่าเหมาะสม

เศรษฐกิจพอเพียง เป็นแนวทางการแก้ไขปัญหาทางด้านเศรษฐกิจและสังคมเพื่อให้รอดพ้น และสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์และความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ รัฐบาลได้น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร มาประยุกต์ใช้ในการบริหาร จัดการ พัฒนาประเทศ โดยกำหนดในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 และกำหนดเป็นกลยุทธ์ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบายในการขับเคลื่อนปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สู่สถานศึกษา เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 เป็นต้นมา (Sufficiency School Center, 2011 : 3) จากเหตุปัจจัยดังกล่าวจึงส่งผลให้วิสัยทัศน์โรงเรียนมัธยมศึกษา มีเนื้อหาที่แสดงถึงการน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ เพื่อดำรงชีวิตในสังคมอย่างพอเพียง

ความสำคัญจากสภาวะการณ์ข้างต้น จึงส่งผลให้เนื้อหาในวาทกรรมวิสัยทัศน์โรงเรียนมัธยมศึกษาปรากฏอุดมการณ์ทั้ง 5 อุดมการณ์ ซึ่งเป็นอุดมการณ์สำคัญที่วิสัยทัศน์โรงเรียนใช้เพื่อสื่อภาพของการดำเนินงานของโรงเรียน ในการพัฒนาผู้เรียนให้มีลักษณะ เป็นคนดี คนเก่ง เติบโตเป็นกำลังสำคัญของชาติต่อไป แต่ในอีกแง่หนึ่ง อุดมการณ์ทั้ง 5 ที่ปรากฏอยู่ในวิสัยทัศน์โรงเรียน ซึ่งเป็นเครื่องมือที่รัฐเห็นว่าเหมาะสมนั้นก็เอื้อให้รัฐสามารถควบคุมบริหารหน่วยงานในสังกัดของรัฐนั่นคือโรงเรียนรัฐบาล ที่มีหน้าที่ให้การศึกษาแก่เยาวชน และปลูกฝังค่านิยมการเป็นพลเมืองดีของรัฐได้ง่ายและมีประสิทธิภาพมากขึ้นเช่นกัน

สำหรับการวิเคราะห์วิถีปฏิบัติทางสังคมและวัฒนธรรม (sociocultural practice) แสดงให้เห็นว่า อุดมการณ์ในวิสัยทัศน์โรงเรียนมัธยมศึกษา มีส่วนสัมพันธ์นโยบายที่รัฐให้ความสำคัญคือ การพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การพัฒนาคนเพื่อให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ การยกระดับคุณภาพการศึกษาสู่ความเป็นเลิศ การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ ค่านิยมหลักของสังคมไทยตามนโยบายรัฐ ขณะเดียวกันผลของการสื่ออุดมการณ์ในวิสัยทัศน์โรงเรียนมัธยมศึกษา ก็อาจเอื้อประโยชน์ต่อรัฐและผู้มีอำนาจในสังคมบางกลุ่มในการจัดการควบคุมหรือปกครองคนในสังคมด้วยเช่นกัน

ด้วยเหตุนี้ วิสัยทัศน์โรงเรียนมัธยมศึกษา จึงเป็นวาทกรรมที่มีความสัมพันธ์กับบริบททางสังคมและนโยบายของรัฐอย่างยิ่ง กล่าวคือ วิสัยทัศน์โรงเรียนมัศึกษานั้นเป็นวาทกรรมที่ได้รับอิทธิพลจากระบบความคิดและนโยบายของรัฐ และขณะเดียวกันก็ผลิตซ้ำ ตอกย้ำหรือสื่อความคิด ความเชื่อต่าง ๆ กลับไปสู่ผู้อ่านและสังคมโดยรวมด้วยเช่นกัน วิสัยทัศน์โรงเรียนมัธยมศึกษาจึงมีได้ทำหน้าที่เป็นเพียงกรอบการดำเนินงานของโรงเรียนเท่านั้น แต่วิสัยทัศน์โรงเรียนมัศึกษายังทำหน้าที่เป็นสารทางอุดมการณ์ที่ตอกย้ำหรือสื่อความคิดต่าง ๆ ของรัฐ ที่มีผลต่อทัศนคติและการแสดงออกทางสังคมของคนในสังคมไทยด้วยเช่นกัน

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีทางภาษากับอุดมการณ์ในวิสัยทัศน์โรงเรียนมัธยมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบกลวิธีการเลือกใช้คำศัพท์เป็นกลวิธีหลัก ด้วยเพราะลักษณะเฉพาะของตัวบทที่เป็นข้อความขนาดสั้น กระทัดรัด กลวิธีการเลือกใช้คำศัพท์สามารถเผยให้เห็นอุดมการณ์ 5 อุดมการณ์ คือ ได้แก่ 1) ความเป็นเลิศทางวิชาการ 2) ความเป็นมาตรฐาน 3) การเป็นนักเรียนที่พึงประสงค์ของสังคม 4) ความพอเพียง 5) ความเป็นไทย

สภาพแวดล้อมในบริบท ทางสังคม การเมือง และเศรษฐกิจส่งผลต่อการเกิดวาทกรรมวิสัยทัศน์โรงเรียนมัธยมศึกษา โดยรัฐบาลส่งผ่านนโยบายการศึกษาระดับชาติ สู่ผู้ปฏิบัติในระดับสถานศึกษา เพื่อนำมาพัฒนาการจัดการศึกษาในโรงเรียนให้สอดคล้องกับนโยบายระดับชาติ ดังนั้นโรงเรียนจึงกำหนดเป็นวิสัยทัศน์ของโรงเรียน ซึ่งมีลักษณะเป็นวิสัยทัศน์เชิงนโยบายที่ให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้ปฏิบัติตาม

นอกจากนี้ ผู้วิจัยเห็นว่า วาทกรรมวิสัยทัศน์โรงเรียนมัธยมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความคล้ายคลึงกับเนื้อหาในวิสัยทัศน์แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนพัฒนาการศึกษาชาติ รวมถึงหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 แสดงให้เห็นว่า วาทกรรมวิสัยทัศน์โรงเรียนมัธยมศึกษา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้รับอิทธิพลมาจากกฎหมายแม่บทระดับชาติ กล่าวคือ รัฐบาลมีอำนาจหน้าที่ในการบริหารราชการแผ่นดิน ส่งผ่านอำนาจเหล่านั้นผ่านนโยบายในการพัฒนาชาติ โรงเรียนมัธยมศึกษา เป็นหน่วยงานของรัฐ จึงมีหน้าที่ในการดำเนินงานเพื่อสนองนโยบายระดับชาติ โดยการกำหนดนโยบายการปฏิบัติในระดับสถานศึกษาโดยโรงเรียนได้กำหนดกรอบการดำเนินงานดังกล่าวในรูปแบบวิสัยทัศน์สถานศึกษา เป็นกรอบในการดำเนินงาน ให้แก่ ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา ตลอดจนเป็นกรอบในการปฏิบัติตนของนักเรียน เพื่อให้บรรลุตามความต้องการของรัฐบาลและสังคม

เมื่อพิจารณาอย่างรอบด้านผ่านวิถีการปฏิบัติทางวาทกรรม การผลิตตัวบทและการกระจายตัวบททำให้ผู้วิจัยเห็นว่า จากการกำหนดวิสัยทัศน์โรงเรียนมัธยมศึกษา ไม่ได้ส่งผลต่อนักเรียนเพียงเท่านั้น แต่หากยังส่งผลต่อการดำเนินงานของคณะครูและบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนเป็นลำดับแรก และส่งผลต่ออุดมการณ์นั้นสู่ผู้เรียนโดยผ่านกระบวนการจัดการศึกษา กล่าวคือวิสัยทัศน์ของโรงเรียนเป็นเสมือนเข็มทิศที่บังคับการทำงานของครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ร่วมพัฒนา อบรม ขัดเกลาให้นักเรียนให้เป็นคนเก่ง คนดี มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของสังคมตามที่รัฐได้กำหนด เปรียบเป็นกลไกในการบังคับให้ครูต้องปฏิบัติงานตามนโยบายที่ระบุไว้ในวิสัยทัศน์ของโรงเรียน เมื่อครูหรือบุคลากรทางการศึกษาคนใดที่ปฏิบัติงานตามวิสัยทัศน์ดังกล่าวจนประสบความสำเร็จมีผลงานเป็นที่ยอมรับ ย่อมได้รับการเชิดชูเกียรติ หรือได้รับผลตอบแทนพิเศษจากผู้บริหาร ซึ่งเป็นผู้มีอำนาจในการสร้างวิสัยทัศน์ดังกล่าว อาทิ การเลื่อนขั้นเงินเดือนหรือค่าตอบแทนที่สูงกว่า จากข้อสังเกตนี้อาจกล่าวโดยสรุปตามมุมมองของผู้วิจัยได้ว่า วิสัยทัศน์นอกจากจะเป็นการกำหนดนโยบายทางการศึกษาของโรงเรียนแล้วยังแฝงนัยในการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติหน้าที่ของครูอีกด้วย

นอกจากนี้อุดมการณ์ที่ระบุไว้ในวิสัยทัศน์ล้วนแล้วเป็นอุดมการณ์ที่นำมาซึ่งชื่อเสียงให้กับโรงเรียน ด้วยเพราะหากโรงเรียนดำเนินการตามที่ระบุไว้ในวิสัยทัศน์แล้วประสบความสำเร็จผลตามมาก็คือ ชื่อเสียงที่เกิดขึ้นกับโรงเรียน ซึ่งชื่อเสียงนี้เป็นอำนาจที่ยึดโยงกับความเชื่อมั่นของผู้ปกครอง และนักเรียน ที่มีต่อโรงเรียน และสามารถจูงใจให้ผู้ปกครองส่งบุตรหลานเข้ามาศึกษาต่อในโรงเรียน ส่งผลให้โรงเรียนเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ และเป็นโรงเรียนที่มีอัตราการแข่งขันสูง เป็นโรงเรียนที่มีชื่อเสียงเกิดการแข่งขันเพื่อแย่งที่นั่งเข้ามาศึกษาต่อในโรงเรียน หากบุตรหลานของผู้ปกครองคนใดสามารถเข้ามาศึกษาในโรงเรียนที่มี

ชื่อเสียงได้ ก็เป็นการสร้างความภาคภูมิใจให้ผู้ปกครอง บางคนต้องยอมจ่ายเงินเพื่อให้นักเรียนเข้าเรียนกวดวิชา หรือจ่ายเงินอัดฉีดให้กับโรงเรียนเพื่อให้บุตรหลานได้เข้ามาเรียนในโรงเรียนแห่งนั้น ยิ่งเป็นสิ่งที่ตอกย้ำความไม่เท่าเทียมกัน ของผู้คนในสังคม ในระบบสังคมทุนนิยมที่ผู้ครอบครองวัตถุหรือมีรายได้มากกว่าย่อมได้รับการยอมรับจากสังคมที่มากกว่า

ดังนั้นการกำหนดวิสัยทัศน์โรงเรียนมัธยมศึกษาจึงไม่ใช่เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติเพียงเท่านั้น แต่ยังมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ในการประชาสัมพันธ์โรงเรียนอีกทางหนึ่งด้วย เพราะการประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของโรงเรียนให้สาธารณชนได้รับทราบ เป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้บุคคลภายนอกได้ทราบถึงวิธีการดำเนินงาน และผลการดำเนินงานของโรงเรียนมากขึ้น การใช้ภาษาแสดงวิสัยทัศน์โรงเรียนจึงมีการใช้ภาษาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ความหมายเชิงบวก เพื่อแสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพของการจัดการศึกษาของโรงเรียน ใช้คำที่มีความหมายหนักแน่น เพื่อให้เกิดความมุ่งมั่นในการดำเนินงาน ทำให้เกิดความกระตือรือร้นเพื่อไปสู่เป้าหมายที่กำหนดในวิสัยทัศน์ ดังนั้นการกำหนดวิสัยทัศน์จึงเป็นการประชาสัมพันธ์โรงเรียนเพื่อให้บุคคลภายนอกได้เห็นถึงประสิทธิภาพของโรงเรียน และกระตุ้นให้บุคลากรในโรงเรียนมีความกระตือรือร้นในการพัฒนาโรงเรียน โดยผ่านกระบวนการทางภาษา

แต่หากพิจารณาการใช้นโยบายที่ส่งผ่านอุดมการณ์การเป็นนักเรียนที่พึงประสงค์ ที่ปรากฏในวาทกรรมแล้วนั้น พบว่าอุดมการณ์ดังกล่าว ไม่ประสบผลสำเร็จในการควบคุมนักเรียนให้อยู่ในกรอบอุดมการณ์ดังกล่าว เห็นได้จากการเรียกร้องให้มีการปฏิรูป กฎระเบียบว่าด้วยการแต่งกาย และทรงผมของนักเรียน การประท้วงด้วยการแสดงออกหลากหลายรูปแบบ การจัดตั้งกลุ่มนักเรียนแล้ว ตลอดจนการแสดงออกเชิงสัญลักษณ์หรือการแสดงออกทางความคิดในการเรียกร้องให้มีการลาออกของผู้มีอำนาจในการปกครอง ปฏิรูปสถาบันพระมหากษัตริย์ สะท้อนให้เห็นว่า การใช้อำนาจที่ส่งผ่านอุดมการณ์ดังกล่าวนั้น ชัดแจ้งต่อความต้องการของนักเรียนบางกลุ่ม ประกอบกับหากพิจารณาวิถีปฏิบัติของวาทกรรมในวิสัยทัศน์โรงเรียนมัธยมศึกษา กับวิถีปฏิบัตินักเรียนที่มีความหลากหลายทั้งในด้านสถานภาพทางสังคม ชนชั้นทางสังคม หรือแม้กระทั่งเจตคติเกี่ยวกับการปกครอง สถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ จึงย่อมทำให้เห็นมุมมองเกี่ยวกับเรื่องที่ถูกกล่าวถึงต่างกันไป และมักเกิดการต่อต้าน การต่อรองทางความคิด และทัศนคติที่ไม่ตรงกัน ดังนั้นรัฐบาลควรต้องตระหนักถึงทิศทางระบบการศึกษาไทย ไม่มองว่าโรงเรียนเป็นเพียงเครื่องมือทางอำนาจของรัฐที่มีไว้เพื่อผลิตประชาชนแบบที่รัฐต้องการ

นอกจากวิสัยทัศน์โรงเรียนมัธยมศึกษาจะสื่ออุดมการณ์ผ่านรูปแบบของภาษาแล้ว โรงเรียนยังมีการใช้ตัวบทอื่น ๆ ที่ถูกผลิตขึ้นโดยโรงเรียนเป็นเครื่องมือในการสื่ออุดมการณ์เพื่อปลูกฝัง ครอบงำ ความคิด การกระทำของนักเรียนอีกหลายตัวบท เช่นเดียวกันกับงานวิจัยของ Soikudruea, (2018) ศึกษาภาษากับอุดมการณ์เกียรติภูมิในวาทกรรมเพลงมาร์ช โรงเรียนประจำจังหวัดไทย ซึ่งเผยให้เห็นถึงอุดมการณ์เกียรติภูมิของโรงเรียนโดยมีชุดความคิดที่สนับสนุนอุดมการณ์นี้ได้แก่ 1) ชื่อเสียงของโรงเรียนที่มีประวัติอันยาวนานมีความเกี่ยวข้องกับบุคคลสำคัญ 2) ความเป็นเลิศทางวิชาการและการกีฬา 3) ชื่อเสียงของโรงเรียนซึ่งชุดความคิดดังกล่าวประกอบสร้างให้นักเรียนมีรักความรักความเทิดทูน และภาคภูมิใจในโรงเรียนของตนจนกลายเป็นค่านิยมของสังคม ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่านอกจากวิสัยทัศน์โรงเรียนแล้ว ควรมีการศึกษาตัวบทในลักษณะอื่น ของโรงเรียนซึ่งอาจจะเผยให้เห็นความจริงบางประการที่ซ่อนเร้นอยู่ภายใต้อำนาจของวาทกรรมด้วย

อุดมการณ์ในวาทกรรมวิสัยทัศน์โรงเรียนมัธยมศึกษา จึงเป็นวาทกรรมที่มีอิทธิพลต่อครูและนักเรียน เพื่อใช้ในการกดทับสั่งการ ควบคุม ระบบการปฏิบัติหน้าที่ของครูและบุคลากรทางการศึกษา ระบบการประพฤติปฏิบัติตัวของนักเรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐ อีกทั้งภาษาที่ใช้สื่อสารย่อมก่อให้เกิดพลังในการพัฒนาหรือการเปลี่ยนแปลง กระตุ้นจิตสำนึกหรือจูงใจให้ครูและนักเรียนได้ปฏิบัติตามอุดมการณ์ดังกล่าว จึงไม่อาจปฏิเสธได้ว่าอุดมการณ์ดังกล่าวมีความสำคัญเป็นอย่างมากกับสังคมไทย

อุดมการณ์ที่ซ่อนเร้นอยู่เบื้องหลังการใช้ภาษาที่ปรากฏในวาทกรรมวิสัยทัศน์โรงเรียนมัธยมศึกษาซึ่งเป็นวาทกรรมที่มีอิทธิพลอย่างยิ่งประเภทหนึ่งในสังคมไทยนั้น ในด้านบวก อุดมการณ์เหล่านี้ช่วยบ่มเพาะ ชัดเภา นักเรียนให้เป็นกำลังที่สำคัญในการพัฒนาประเทศในอนาคต แต่อีกด้านหนึ่ง อุดมการณ์เหล่านี้ก็สะท้อนความไม่เท่าเทียมกันของบุคคลในสังคม รวมถึงภาพที่ไม่เป็นกลางของบุคคลและสิ่งต่าง ๆ ไปสู่นักเรียนด้วยเช่นกัน ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงหวังว่า งานวิจัยนี้จะช่วยสร้างความตระหนักรู้ถึงอุดมการณ์ที่ซ่อนเร้นอยู่ในวิสัยทัศน์ดังกล่าว ซึ่งอาจนำไปสู่การทำความเข้าใจในการพัฒนาการศึกษา และพัฒนารัพยากรรมมนุษย์ในสังคมไทย และอาจช่วยแก้ไขหรือลดปัญหาการศึกษา และการพัฒนาผู้เรียนอันอาจเกิดจากการสื่ออุดมการณ์เหล่านั้นได้ในที่สุด นอกจากนี้ผู้วิจัยยังหวังว่างานวิจัยนี้ จะช่วยเป็นแนวทางในการกำหนดวิสัยทัศน์โรงเรียนมัธยมศึกษาต่อไป เพื่อให้เป็นวาทกรรมที่สื่ออุดมการณ์อย่างเป็นกลางมากขึ้น อันอาจนำไปสู่ความมั่นคงของสังคมไทยอีกประการหนึ่งด้วย

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง "ภาษากับอุดมการณ์ในวิสัยทัศน์โรงเรียนมัธยมศึกษาในประเทศไทย" หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

References

- Angkhanitchakit, J. (2018). *Kan Wikhro Khokhwam. [Discourse Analysis]*. Bangkok: Thammasat University Press. (In Thai)
- Boonprasert, P. (2011). *Wathakam Chatniyom Khong Ratthaban Thai Tangtae Phutthasakkarat 2475 Thueng Phutthasakkarat 2550. [The Nationalist Discourse of the Thai Government from 1942 to 2007]*. Doctoral Dissertation, (Philosophy). Department of Thai Language Kasetsart University, Thailand. (In Thai)
- Chaiyeruk, W. (2013). Wathakam Wikhro Choeng Wiphak: Mum Mong Mai Nai Kan Wichai Thang Phasa Thai. [Critical Discourse: A New Perspective in Thai Research]. *Journal of the Humanities and Social Sciences Thaksin University*, April-September. (In Thai)
- Cheechang, U. (2012). Khwam Samphan Rawang Phasa Kap Udomkan Nai Rueang Lao Samrap Dek Nai Nangsue Wan Dek Haeng Chat *Phutthasakkarat 2523 – 2553*. [Relationship between language and ideology in children's stories in National Children's Day book 1980 – 2010]. Master Thesis, Faculty of Arts, Chulalongkorn University, Thailand. (In Thai)
- Fairclough, N. (1995). *Critical discourse analysis: the critical study of language*. London; New York: Longman.
- Hongladarom, K. & Yemanon, C. Editors (2006). *Mong Sangkhom Phan Wathakam. [Looking at society through discourse]*. Bangkok: Chulalongkorn University Press, Thailand. (In Thai)
- Kaennakhonwittayalai School, (2020). Rai ngan Pracham Pi Rongrian Kaen Nakhon Witthayalai Pikansueksa 2563. [Annual Report of Kaennakhonwittayalai School Year 2020]. Khon Kaen : Kaennakhonwittayalai School. (In Thai)
- Loeipittayakom School, (2020). Rai ngan Pracham Pi Rongrian Loei Phitthayakhom Pikansueksa 2563. [Annual Report of Loeipittayakhom School Year 2020]. Loei: Loeipittayakhom School. (In Thai)
- Nakornthap, A. (1995). "Kansueksa Thai Nai Yuk Loka Phi Wat" Ek Sanprakop Kan Sammana Radap Chat Rueang Yutthasat Kansueksa Thai Nai Yuk Loka Phi Wat. ["Thai Education Strategy in the Globalization Era" Seminar on Thai Education in the Globalization Era]. Bangkok: Kasikorn Bank Headquarters. (In Thai)
- Office of Higher Secondary Education, (2012). *Naeo Thangkan Chat Kan Rian Kan Son Nai Rongrian Matrathan Sakon. [Guidelines for teaching and learning in international standard schools]*. Bangkok: The Agricultural Cooperative Federation of Thailand. (In Thai)
- Office of the Basic Education Commission, (2013). *Khronkan Hong Rian Phiset Witthayasat Khanittasat Theknoloji Lae Singwaetlom: SMTE [Enrichment Program of Science Mathematics Technology and Environment: SMTE]*. Bangkok. Sweet Pepper Graphic. (In Thai)
- Office of the Education Council, (2017). *Phaen Kansueksa Haeng Chat Phutthasakkarat 2560 – 2579. [National Education Plan 2017-2036]*. Bangkok. Sweet Pepper Graphic. (In Thai)

- Office of the National Economic and Social Development Board. (2015). *Phaen Phatthana Setthakit Lae Sangkhom Haeng Chat Phutthasakkarat 2560 - 2564. [National Economic and Social Development Plan, the twelfth edition, 2017-2021]*. Bangkok: Office of the National Economic and Social Development Board. (In Thai)
- Phalanan, C. (2018). *Phasa Lae Udomkan Nai Wisaitat Thetsaban Phaktawan ok Chiangnuea. [The Language and Ideologies in The Vision of The Municipality of The Northeastern Thai]*. Faculty of Liberal Arts Ubon Ratchathani University, Thailand. (In Thai)
- Phanphothong, N. (2013). *Wathakam Wikhro Choeng Wiphak Tam Naeo Phasasat: Naeokhit Lae Kan Nam Ma Sueksa Wathakam Nai Phasa Thai. [Critical analysis discourse based on linguistics: Concepts and applications for studying discourse in Thai language]*. 2nd ed. Bangkok: Chulalongkorn University Press. (In Thai)
- Phanphothong, N. (2013). *Wathakam Wikhro Choeng Wiphak Tam Naeo Phasasat: Naeokhit Lae Kan Nam Ma Sueksa Wathakam Nai Phasa Thai. [Critical Analytical Discourse in Linguistics: Concept and Implementation. Study of discourse in Thai language]*. 2nd ed. Bangkok: Chulalongkorn University Press. (In Thai)
- Phantumetha, N. (2008). *Waiyakon Thai. [Thai Grammar]*. Bangkok: Academic Publication Project. Faculty of Arts Chulalongkorn University. (In Thai)
- Royal Academy. (2012). *Photchananukrom Chabap Ratchabandittayasathan Phutthasakkarat 2554. [The Royal Institute's Dictionary 2011]*. Bangkok: Nanmeebooks. (In Thai)
- Soikudruea, T. (2018). Phasa Kap Udomkan Kiattiphum Nai Wathakam Phleng Ma Rongrian Pracham Changwat Thai. [Language and Ideology of Dignity in the Discourse of School Marching Songs in Thailand]. *KKU International Journal of Humanities and Social Sciences. Khon Kaen University*, 8(3), 45-65. (In Thai)
- Somboon, T. (2019). *Wathakam Kansueksa Thai: Ruam Khokhit Lae Kho Wichan Kansueksa Thai. [Thai Education Discourse: Collection of Thoughts and Criticisms on Thai Education]*. Bangkok: Chulalongkorn University Press. (In Thai)
- Srisan, S. (2018). *Wa Duai Kan Wikhro Wathakam Naeo Wiphak. [On the analysis of critical discourse]*. Bangkok: Som Mud. (In Thai)
- Sufficiency School Center, (2011). *Khumue Pramoen Lae Ken Khunnaphap Sathan Sueksa Baepyang Kan Chat Kitchakam Kan Rianru Lae Kan Borihan Chat Kan Tam Lak Pratya Khong Setthakit Phophiang. [Assessment Guide and Quality Criteria sufficiency education institutions]*. The Agricultural Cooperative Federation of Thailand. Limited. (In Thai)
- Sukvisit, W. (2011). *Khwam Samphan Rawang Phasa Kap Udomkan Nai Nangsue Rian Raiwicha Phasa Thai Tam Laksut Prathomsueksa Phutthasakkarat 2503 – 2544: Kansueksa Tam Naeo Wathakam Wikhro Choeng Wiphak. [Relationship between language and ideology in textbooks for Thai language subjects in elementary school curriculum, 1960 - 2001: a study in line of critical discourse analysis]*. Doctor Dissertation (Philosophy), Faculty of Arts, Chulalongkorn University, Thailand. (In Thai)
- Surawittayakarn School, (2020). *Rai ngan Pracham Pi Rongrian Sura Witthayakhan Pracham Pi 2563. [Annual Report of Sura Wittayakarn School Year 2020]*. Surin: Sura Wittayakarn School. (In Thai)
- Van Dijk, T.A. (1995). Discourse semantics and ideology. *Discourse & Society*. SAGE, 6(2).
- Wongsakham, N. (2016). *Phasa Kap Udomkan Kansueksa Nai Raikan Thorathat. [Language and educational ideology in television programs]*. "Forward Thailand", *Liberal Arts Journal Ubon Ratchathani University*, July-December. (In Thai)